

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип, Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip, Macedonia	Voronezh State University Russia

Трета меѓународна научна конференција Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО
FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)

811(062)

316.7(062)

37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Билјана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татјана А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓергиевска (Македонија)
Мария Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска-Иванова (Македонија)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Заболотная (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биљана Мариќ (Боснија и Херцеговина)
Душко Певуља (Боснија и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италија)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Мајкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Србија)
Селена Станкович (Србија)
Тамара Валчич-Булич (Србија)
Ахмед Ѓюншен (Турција)
Неджати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турција)
Карин Рукэ-Брутэн (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационог комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филологически факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филологически факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ).....	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА.....	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЈ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ.....	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дџгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Ѓорѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донеv Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kyrchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

38. Lah Meta – GAMES SERVING AS DIDACTIC TOOLS: ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES	339
39. Леонтиќ Марија – ИДНО ВРЕМЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	349
40. Лесных Наталья – ДЕ- И РЕМИФОЛОГИЗАЦИЈА ИСТОРИИ В ПЬЕСЕ М. УГАРОВА «ГОЛУБИ».....	361
41. Ljubicic Gordana – IS GRAMMAR-TRANSLATION METHOD REALLY DEAD	371
42. Ljubotenska Dragana – SOCIAL MEDIA AND THE LATEST TENDENCIES IN WORD FORMATION AMONG TEENAGERS	379
43. Маролова Даринка – ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ СПЕЦИФИЧНИТЕ ГРАМАТИЧКИ ФЕНОМЕНИ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	385
44. Магдинчева-Шопова Марија, Бошков Тајјана, Јошески Душко – ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ	395
45. Мартиновска Виолета – ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИЊ ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА	405
46. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА	411
47. Митковска Лилјана – ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	419
48. Младеноски Ранко – ПОЕЗИЈАТА ВО РОМАНИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ	429
49. Morris Kevin – CHINESE CUBANS. TRANSNATIONAL ORIGINS AND REVOLUTIONARY INTEGRATION	439
50. Нагина Ксения – ДИАЛОГ М. КУНДЕРЫ И Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: К ВОПРОСУ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО МОТИВАХ	451
51. Николенко Делфина Јованова – КОРЕЛАЦИЈА, МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ ЗБОРУВАЧИТЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ	461
52. Николовска Виолета – СЕМАНТИЧКО-СИНТАКСИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ГЛАГОЛОТ ЧУВСТВУВА	469
53. Обухова Елена – ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ РОМАНА Д.ДАНИЛОВА «ОПИСАНИЕ ГОРОДА»	477
54. Овсянникова Ксения – РЕДАКТОРСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	485
55. Павлова Ирена, Ивановска Билјана – ЗБОРООБРАЗУВАЧКИ ПРОЦЕСИ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ ИЗВЕДЕНИ ОД СОПСТВЕНИ ИМИЊА ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	491
56. Panajotović Artea – YIN-YANG DUALISM IN GETHENIAN BIOLOGY AND POLITICS IN URSULA K. LE GUIN’S THE LEFT HAND OF DARKNESS	499

57. Петреска Весна – ЖИВОТИНСКИОТ КОД ВО СВАДБЕНАТА ОБРЕДНОСТ: КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА	507
58. Петровска-Кузманова Катерина – НАРОДНА ДРАМА, МАКЕДОНСКО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ	515
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste – LADY CAROLINE LAMB AND LORD BYRON: GLENARVON - A VAMPIRE OR A WANDERING JEW.....	523
60. Продановска-Попоска Весна – ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ГЛАСОВЕН СИСТЕМ: ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧНИОТ ЈАЗИК ВО СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК	529
61. Ристова-Михајловска Милена – ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА.....	541
62. Рыбачева Лариса – ВЕРБАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈ В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	549
63. Сахарова Дарња – МЕСТО НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ: ИТОГИ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ. РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ	555
64. Сидорова Елена, Швецова Ольга – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ И ВУЗЕ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.	563
65. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ПРОБЛЕМЕ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО СИНТЕЗА В РУССКОЙ ФИЛОСОФИИ ХХ ВЕКА	571
66. Симоска Силвана – „СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	581
67. Станојоски Игор – КОНКЛУЗИВОТ ВО БУГАРСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ДИЈАЛЕКТИ	591
68. Stojanovska-Ilievaska Natasha - THE MACEDONIAN COMPONENT OF THE 1. INTERNATIONAL CORPUS OF LEARNER ENGLISH	597
69. Сулејмани Умит - ПРЕЧКИ ВО КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ ОД АСПЕКТ НА НАСТАВНИЦИТЕ	603
70. Тантуровска Лидија – „ВАСИЛИА ПРЕКРАСНА“	613
71. Тасевска Марица, Миленкоска Милкица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	635
72. Тернова Татјана – ПРОБЛЕМА НОВИЗНЫ В ЛИТЕРАТУРА АВАНГАРДА: РУССКИЙ ИМАЖИНИЗМ	643
73. Тихонова Ольга – ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ КРИМИНАЛЬНОГО ЖАНРА В СОВРЕМЕННЫХ ГЕРМАНО-СКАНДИНАВСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ТЕЛЕВИЗИОННОМ КИНО	651
74. Тодорова Марија, Коцева Весна – УСВОЈУВАЊЕ НА ТРЕТ ЈАЗИК (J3)	659
75. Trajchev Stefan, Trajchovska Marina – THE PLURILINGUALISM CONCEPT IN THE LEARNING OF THE SECOND FOREIGN LANGUAGE	665
76. Тренчовска Софија – КАРНЕВАЛИСТИЧКОТО НАСПРОТИ ХУМАНИСТИЧКОТО ДОЖИВУВАЊЕ НА СВЕТОТ	673

77. Тренчовски Горан – ДИОНИЗИСКОТО ВО ДРАМАТА „СЛОВЕНСКИ ОРФЕЈ“	681
78. Ulanska Tatjana – TEACHING CULTURE IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM IN ALL LEVELS OF EDUCATION IN MACEDONIA	691
79. Урумова-Марковска Славица - ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ	701
80. Фьон Фам Май – УСТАРЕВИШИЕ НАИМЕНОВАНИЯ ОДЕЖДЫ 1. В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И.А. БУНИНА	709
81. Hadzi-Nikolova Adrijana, Tasevska Marica – EDUCATIONAL TECHNOLOGY, THREAT OR BENEFIT TO TEACHERS	715
82. Чарыкова Ольга – ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МЕТАФОРИЧЕСКОЙ НОМИНИЦИИ	727
83. Чурсина Дарья – НАИМЕНОВАНИЯ ЖИЛИЩА В ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРАХ В ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	735
84. Шеху Флорина, Котева Мојсовска Татјана – ПОСТАВЕНОСТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ВО ИНИЦИЈАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИ	741
85. Шутаров Васко – ПРОЕКЦИИ ЗА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА, СПОРЕД „НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА КУЛТУРАТА ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2022 ГОДИНА“	751
86. Wanke Michal – MOVING LAB BEYOND THE BORDERS. RESEARCH NOTES A PROPOS THE FREEDOMBUS INTERDISCIPLINARY PROJECT	759

ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ

Славица Урумова-Марковска

Докторанд на Институтот за национална историја,
slavicaurumovamarkovska@yahoo.com

Апстракт

Во овој труд се разгледува митолошкиот лик на самовилите и на Ѓаволите во Македонската народна демонолошка книжевност, а истовремено и во фантастичните раскази на Митко Маџунков. Ѓаволот во македонскиот фолклор како натприродно суштество поседува посебна моќ и сила, непрекинато се вмеѓува во човековиот живот, во кој е присутно анимистичкото верување дека човекот во природата го опкружуваат добри и лоши суштества, Рај и Пекол, и верувањето во Господ. Во такви услови, човекот настојувал да ја придобие наклонетоста на добрите суштества во напорите за одбрана од лошите.

За писателот Митко Маџунков македонскиот фолклор станува предизвик. За неговата уметничка проза, тој од народните верувања презема, трансформира или користи одделни културни елементи, решенија и можности. Ваквата негова инспирација ја потенцира неговата насушна потреба да сонува и фантазира, неговата потреба за имагинарното, несекојдневното, за чудесно бесконечното и загадочното. Со тоа сака да го подготви читателот да го согледа идниот свет и работите на поинаков, непрагматичен начин, во еден нов, космички социјабилитет, да запознае и да прифати нова етика, свест, и нов поим на човекот и човечноста.

Преку анализа на овие раскази, кои се само мал дел од обемото творештво на Маџунков, ќе се разгледуваат особеностите на македонската научна фантастика како жанр, преобразбите на Ѓаволот во македонскиот фолклор и истите ќе се експлицираат. На тој начин, ќе се потенцира што е она што го издвојува творештвото на Маџунков од творештвото на останатите автори.

Клучни зборови: *Фолклор, Ѓавол, Пекол, Самовили, Фантастика*

Ѓаволот - „господар на злото и смртта“

Ѓаволот е личност од митолошко – религиозниот круг и неговата појава како мотив во книжевноста никогаш не застарува. Тој е демонско суштество од народната демонологија на македонскиот народ. Покрај овој термин, бил познат и под имињата: сатана, враг, нечестивиот, поганец, едноног, куциот итн.

Претставен е како супститут на сите грешници и гревови, непријател на човекот и антагонист на Бога, а ја поседува секогаш својата фасцинантна моќ и својата актуелност што е приспособлива кон секоја ситуација. На лик е многу страшен и одбоен, ниту човек, ниту животно, црн како арапин и обраснат со влакна, со лице на говедо, со крилја и рогови и со опаш на прч. Рацете му биле како на кокошка со големи канци на прстите, нозете како на куче, а од големите заби му излегувале молњи. Можел многу брзо да се претвори во човек, најчесто лик на некоја баба, но и во лик на коза, мачка и глушец.¹ Вака менувајќи си ги костимите се појавува и во фантастичните раскази во разни улоги: како таинствен двојник што ја казнува дрскоста на оние што се осмелуваат да го имитираат, како глас на совеста што го потсетува злосторникот на сторените гревови. Ѓаволите, согласно народните верувања биле многубројни и биле населени во пеколот, шумите и планините. Најопасни биле ноќно време кога се собирале под дрвјата и водениците, сè до првото пеење на петлите, период во кој си ги раскажувале ѓаволштините и лошотиите кои им ги сториле на луѓето. Бидејќи во ноќно време најчесто ги лажеле патниците и ги носеле по други патишта, луѓето за да се заштитат од ѓаволите се крстеле при секое излегување од дома велејќи: „Во име Отца“ или „Натема го“. Согласно народните верувања, за заштита со себе носеле и темјан, бидејќи ѓаволот бегал „дури и до четириесет чекори“ од миризбата на темјанот.¹ Својот опаш ѓаволот го провлекува и во расказот „Генерал“, покажувајќи дека не му се туѓи ни новите времиња. Ѓаволот во фантастиката манифестира една изворна, голема, неспоредлива отпорност кон промените на вкусот и кон промените на книжевните клими. Единствено само Ѓаволот ја минува границата помеѓу реалното и иреалното.

Расказот „Генерал“ од Маџунков е еден вид демонско - дијаболична фантастика, односно присутно е дуалистичкото сваќање на Ѓаволот како „господар на злото и смртта“ и како „суштество тесно поврзано со плодноста и сексуалноста“, очигледна од неговите рогови. Според Тодоров ова натприродно суштество е во мрежата на „Ти“ темите. Нараторот конечно е вработен и тоа, можеби!, кај самот генерал Франко. Времето е зима, токму погодна временска доба за одвивање на мистериите, на фантастичните настани. Тој секое попладне треба да однесе неколку трендафили во дворецот на генералот. Трендафилот е симбол на срцето, на романтичната и сетилна љубов. Но еднаш, поради хомосексуалецот Амброзије, тој доживува една мала незгода, бидејќи овој земал многу поубав и поголем букет, сакајќи да му се додвори на генералот. Така, идната вечер, нараторот заедно со неговата пријателка Соња, одат во пустиот и мрачен замок, кога се доближуваат до прозорецот преку кој го гледаат генералот, забележуваат како на неговата глава му се појавуваат рокчиња и со опасот на неговиот задник ги удира како со камшик, така што тие итаат кон бездната. Во истиот миг започнува бура и двајцата добронамерници завршуваат во бездна.

Слободно можеме да кажеме дека на дното од секоја фантастична тема сирка демонското. Ѓаволот во основата е либидинозен симбол, набиен со црн

еротизам и таинствена, перверзна напнатост. Тоа е дијаболничко преставување на Ѓаволот преку спој на Танатос со Еросот. Метаморфозата т.е. мотивот на гротескната преобразба од човек во Ѓавол и неизбежното чувство на загрозеност, страв и nelaгодност, што ваквата преобразба го буди, соединет со сексуалното доживување, претставуваат еклатантни одлики на фантастичниот жанр¹. Овој расказ припаѓа на типот традиционална (романтичарска) фантастика.

Престој во Пеколот

Како што доброто е причина за појава на Рајот, како награда со вечен живот на праведните, така злото е причина за појава на Пеколот во кој заминуваат грешните луѓе поради сторените гревови на земјата. Општословенскиот збор **пакào**, како и прасловенскиот збор **пѣкль**, означуваат **смола, катран**, додека пак христијанизираната форма на овој збор е **инфернум**. Согласно народните верувања, задгробниот живот е сместен во пеколот, поради тоа таму престојуваат душите на грешните луѓе, кои горат во страшни маки како казна за сторените гревови додека биле живи. Пеколот нема чин на раѓање, стар е колку и светот или пак онолку колку што е старо злото. А бидејќи злото како причина за појавата на Пеколот ги нарушува моралните принципи на луѓето, тоа со себе повлекува и одредена казна.¹ Според некои верувања, патот кон оној свет води преку тенок мост: праведните души го минуваат мостот, додека грешните паѓаат долу во Пеколот, каде што се наоѓа огромен казан полн со катран и врела вода¹. Претставата за Пеколот во македонската народна традиција дава многу скроман спектар на претстави преку христијанските описи во Библијата. Библијата има скромни податоци за Пеколот, според неа, Господ Бог е творец на Рајот и на Пеколот. Во Евангелието според Матеј (25, 41) се вели: „Тогаш ќе им каже на оние што се од левата страна: Бегајте од Мене, проклети, во вечен оган, подготвен за Ѓаволот и за неговите ангели!“¹

Проникнувајќи во тајните на човековото и постоењето на светот преку двата симбола: огнот и водата, Маџунков ја здогледува важноста од етичка самосвест и духовно осмислување низ времето и просторот. Тоа се два вечни симболи, кои според Хераклит заедно со земјата и воздухот, го овозможуваат животот и неговата постојана обнова. Последица на огнот е пепелта која сведочи за она што е душевно ослободување на човекот, но и космичка катарза. Во неа се запретани тајните на опстанокот, на можното исчезнување и престој во пеколот. Темата за „престој во пеколот“ ја има во расказите на Маџунков: „Приказна за Сериана“, „Пекол“ и „Над троскотот облаци“.

Во расказот „Приказна за Сериана“ дошло до израз идеолошкото сфаќање за жената како олицетворение на злото, за истоветноста на Ѓаволот (од кого треба секој да се чува) и жената. Од друга страна, психолошките потреби за митолошка персонификација на односите меѓу човекот и природата биле добар момент за создавање и за развој на анимистичките верувања.¹ Самовилите во демонолошката народна традиција на јужнословенските народи се едни од најпопуларните. Тоа се женски демони кои престојуваат во планините и шумските ливади, каде што водат живот сличен на човекот. За

самовилите во верувањата на нашиот народ постојат најразновидни сфаќања и определувања, кои во многу случаи се спротивни. Обично за нив се зборува како за многу убави суштества: „Тие се убавици на светот“, „Лични што нема каде“, „Најдобри се во светот што не постои, тие се за арно, за лошо ништо не прават“, „Тие се бојжи деца“, итн. Не случајно кај народот се среќаваме со еден восхитувачки однос кон убавата жена, кој се искажува со следниве зборови: „Леле, да ја видиш, како самовила е: и кротка и убава и домаќинка.“ Но, секако, се среќаваме и со сосема спротивни определби: „Како чума се“, „Нешто страшно“, „Нешто штетно“ и сл.¹ Тие се способни да го маќепсаат, да го збудалат својот избраник токму со својата женска, неоткриена и еротски многу привлечна природа.¹

Девојката Сериана кај Маџунков е фатална жена (што претставува романтичарска опседнатост). Нараторот секојдневно мечтае за Пустотиот остров како за Ветена земја. Творецот на утопијата својата замислена земја ја сместува надвор од географскиот простор, каде воведува еден нов социјален поредок, поинаков од другите. На оваа мисла го поттикнува Сериана, која на моменти се појавува и исчезнува од неговиот живот (слично на самовилите). Таа ја користи својата промисленост, мудрост, умот. Заведувањето го претвора во игра. Светот на самовилите е таинствен и прекрасен, кој кај човекот предизвикувал разни привиденија, гледајќи ги нив во сета раскошна убавина.¹ Кај Маџунков ваквиот неземски амбиент, тој Пуст остров наизглед е Рај, но претставува пекол на душата, трчајќи постојано по девојката, главниот лик конечно се буди на тој остров. Оттука, загледаноста во бескрајот, во бездните и светлините на битието, се согледува во вечниот натпревар за превласт меѓу Еросот и Танатосот. Уште од библиските времиња, да се проба љубовта, значи да се вкуси и смртта, како граница, како казна, како проекција, како последен хоризонт. Во поново време, кај Сабато, ја следиме оваа размисла: "Љубовта копнее по апсолутот и, поради таа причина, сите големи љубови се трагични и тие, на некој начин, завршуваат со смрт"¹. Маџунков тоа што е навестувачки страшно го прави убаво исполнувајќи го со дух. Со тоа ги шири имагинативните хоризонти на расказот, а неговата Сериана го напушта своето фатумско проклетство.

Човекот кој си ја продал душата на Ѓаволот

Уште една тема поврзана со ова натприродно суштество е фаустовскиот мотив или попознат како верзија на библиската легенда за Адамовото продавање на душата на Ѓаволот. За да добие дозвола да ја ора земјата, Адам морал да му даде потпис на Ѓаволот со сопствената крв, со уверување дека ќе биде негов човек.¹ Во друга варијанта на една прилепска приказна договорот го потпишуваат за светлината. Насловот на приказната гласи: „Адам и Ева истерани од рајот“. Овде Ѓаволот е претставен како цар на темнината: „Не бојте се. Ево, не бојте се, и не страшете се од темницава, оти јас сум цар на неа, сега брго ќе одам и ќе ви донесам светлина“.¹ И во овој случај Ѓаволот побарал потпис од нив, со добивањето на светлината нивните мртви чеда да бидат негови, а живите нивни. Сенетот Адам го потпишал со крвта од својата рака, која му ја издраска Ѓаволот. Понатаму, приказната образложува дека Ѓаволот

останал да живее со нив и неговата наука ја слушале и нивните деца, иако биле живи.¹

Овој мотив обработуван во средновековната книжевност може да се насети во расказот „Смртта на Јонски“, уште во првата реченица: *Сакате ли да ви го продадам својот труп?* - што претставува карактеристична постапка за Маџунков, без никаква подготовка или градација во нарацијата се случува фантастичното. Светиот, мистичен, волшебен број седум, на кој инсистира авторот (7 кучиња, 77 дена, 7 соби, 7 дела, 7 долги години, седмоглава душа), го симболизира космичкиот и духовниот ред и завршување на природниот циклус. Во Стариот Египет седум бил свет број на богот Озириз (симбол на бесмртноста). Се смета дека има седум скалила што водат во адот, а седум врати – во Рајот. Меѓутоа, во заднина стои прикажувањето на седумте смртни гревови (гнев, алчност, завист, лакомост, похотливост, гордост, мрзеливост) што претставува „морално предупредување“ против Злото. Рајот и Пеколот во македонската традиција главно се среќаваат во легендите и приказните, во верувањата, но и во посмртните обреди. Во сите нив Рајот и Пеколот се претставени паралелно: Рајот се наоѓа на небото и тука престојуваат сите луѓе кои за време на земскиот живот правеле добрини и ги почитувале божјите заповеди, а пеколот е во „долниот свет“, каде што престојуваат оние што грешеле и се огрешиле пред Бога.¹ Меѓутоа, Цепенков забележал и една приказна во која еден човек му се продава на Ѓаволот, со цел да добие богатство. Насловот на приказната гласи: „Еден човек се потпишал под Ѓавола да се обогатит“.¹ Мотивот на приказната ја разработува спогодбата меѓу сиромашниот човек и Ѓаволот. Ѓаволот може да го ослободи сиромашниот човек од сиромаштијата и му кажува: „Лесна работа пријателе за да те обогатам, само ти ако ми се потпишуаш под мене и да ти удрам еден муур на бутот за да те препознаам кај да те видам, да стока ќе ти дадам колку да сакаш“. И во овој текст се јавува споменатиот мотив за договор меѓу Ѓаволот и некој човек, со кој Ѓаволот задолжително ја бара припадноста на човекот.

Со овој расказ „Смртта на Јонски“ се потврдува повеќестраната улога на авторот како набљудувач, самонабљудувач. Така доловената слика за постоењето на човекот како крик и воздиг го подразбира барањето излез од сомнежот и темнината кон светлоста, патот што се отвара и вербата што ја враќа. Сепак, копнежот најубаво ја отсликува човековата душа, нејзината чувственост и спиритуалност. Во овој дух, со позитивна мисла, Маџунков го завршува својот расказ: *Ако од пепелот не се изведат црви, знајте: смртта на Јонски била како песна на славеј. А ќе нема црви.* Пепелот е симбол за згаснување, самоодречување од земната ништожност, повторно раѓање, знак за тага. А црвот е симбол за распаѓање, смртност, но и амблем на наследноста, преобразба (на гасеницата во инсект). Славејот тука се смета за добар знак, се поврзува како со радоста така и со болката, маките и екстазата на љубвта, но и тагата по Рајот. Овој збор бил познат меѓу Словените уште пред да ја примат христијанската вера. Зборот Рај од паганскиот период е примен и пренесен во христијанството, каде што на сите словенски јазици значи и означува **Рај**. Очигледно е дека овој збор и во паганскиот период соодветствувал на слична идеја.¹ Кај Маџунков Рајот се крие зад *небескиот свод, таму каде што никогаш*

*нема сенка*¹. Во психологијата сенката го симболизира интуитивниот, индивидуалниот дел од душата, кој што често се потиснува. Душата или второто „јас“ особено се поврзува со душата на умрените, а за луѓето кои немале сенка се сомневале дека тие си ја продале душата на ѓаволот, и во оваа смисла се „непостоечки“ (сенката е потврда на материјалноста на еден објект или субјект).

Само доколку се одгатне лавиринтот во себе, непознатото второ Јас на сопствената природа, станува можно да се пробие ѕидот на отуѓеноста, а со тоа и враќањето во светот на пронајдената и човечки осмислена реалност. Овој мотив укажува на залудноста на човечкиот труд на земјата и на божјата милост која е неограничена, неисцрпна и дека гревот може да се покае со искрено покајување. Со тоа на луѓето им е дадена можноста да се вратат на „вистинскиот“ пат, да ги претрпат реперкусиите поради сторениот грев.

Заклучок

Врз основа на разгледаните раскази на Митко Маџунков може да се изведе заклучокот дека тој е како што би рекол Фројд, авијатичар на духот. Со својата проза се движи низ столетијата и епохите. Во неговото раскажување се присутни рефлексите на македонската фолклорна фантастика. Тоа се само појдовни импулси и доказ дека имагинацијата на писателот не раскинува лесно со народниот корен од кој проникнал.

Неговите раскази личат на игра во која главните актери мора нешто да изгубат, а најчесто самите себеси. Животната игра доброволно прифатена, е можност за излегување, поточно за пробивање на постојниот животен круг со рамномерни сили и поистоветување со светот на нештата. Македонската книжевна фантастика со својата силна фолклорна традиција се јавува како знак за длабока духовна култура на народот. Фантастиката ги открива корените на зборовите и сликите што продираат во потиснатите слоеви на магиската свест. Таа ослободува и ја поттикнува алтернативната свест за другиот, ја разигрува фантазијата која тежи кон тоа да помести и измени секаков застојан поредок. Фројдовата психоанализа покажува дека потсвеста е составена од желби, насочени кон потиснати, погрешни или забранети објекти, а фантастиката е катарза за тие желби. Човекот кој не е задоволен со постојаниот свет може да изгради нов, друг и сосем поинаков, имагинарен свет.

На алегоричен и парадоксален начин тој ги доведува во врска обично неспојливите, диспаратни елементи, особено комичното и застрашувачкото или комичното и трагичното, па така го депатетизира она што го претставува и открива во тој некој саркастичен несклад. Тие фантастични и фолклорни елементи се средство да се покаже една грда, несовершена, карикирана, комично – застрашувачка страна на реалноста.

Библиографија

1. Pelka, Leonard. *Polska demonologia ludowa*. [Wydawnictwo Naukowe PWN](#) 1987.
2. Вражиновски, Танас, Кшиштоф Вроцлавски. *Споредбена монографија на македонското село Јабланица и полското село Пјентки-Грензки*. Скопје: 1992.
3. Вражиновски, Танас. *Македонска народна библија*. Скопје: 2006.
4. Вражиновски, Танас. *Македонската народна религија*. Скопје: Силсонс, 2015.
5. Вражиновски, Танас. *Народна демонологија на Македонците*. Скопје: Матица, 1996.
6. Должан, Соња. *Во таинствените длабочини на фантастиката и еротиката*. Скопје: Силсонс, 2011.
7. Китевски, Марко. *Историја на македонскиот фолклор*. Скопје: Гирланда, 2014.
8. Ковачева, Л., Л.Боцева. *Речник на македонските народни празници, обичаи и верувања*. Скопје: 2014.
9. Маџунков Митко. *Убиј го зборливото куче*. Скопје: Мисла, 50.
10. Мојсова-Чепишевска, Весна. *Литературни преокупации*. Скопје: Менора, 2000.
11. Пенушлиски, Кирил. *Македонски фолклор*. Скопје: Матица, 2004.
12. *Речник на народната митологија на Македонците*. Прилеп-Скопје: Матица, 2000.
13. Робовски, Никифор. *Фолклористички студии*. Скопје: Култура, 1996.
14. *Свето Писмо на Стариот и Новиот Завет*. Скопје: 2002.
15. Стојчевска-Антиќ, Вера. *Меѓу книжевен текст и фолклор*. Скопје: 1987.
16. Цепенков, Марко. *Македонски народни умотворби во десет книги, книга четири*. Скопје: 1972.
17. Шелева, Елизабета. *Книжевно теориски студии*. Скопје: Матица, 1997.